

Aan de voorzitter en leden van de
Vaste Commissie Financiën van de
Tweede Kamer der Staten Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag
Per email: cie.fin@tweedekamer.nl

Utrecht, 11 september 2020

Betreft: Rondetafel en Algemeen Overleg Toekomst Accountancy ~Zorgenbrief

Geachte dames en heren,

Op 21 september a.s. organiseert de vaste commissie voor Financiën een rondetafelgesprek over de Toekomst Accountancy, en een week later debatteert u met de minister van Financiën over deze en andere zaken rond de accountancysector.

Centraal daarbij staan de aanbevelingen van de Commissie toekomst accountancysector (Cta), vastgelegd in het rapport 'Vertrouwen in controle' en de kabinetsreactie daarop. De minister van Financiën liet u weten dat hij de meeste aanbevelingen van de Commissie onderschrijft. Het is nadrukkelijk aan de sector (keten) om daar waar nodig samen met de benoemde kwartiermakers, ervoor zorg te dragen dat de voorgestelde maatregelen ingevoerd en uitgevoerd kunnen worden. De minister vindt het van belang dat geen onomkeerbare stappen en besluiten genomen worden.¹

Ondanks dat het parlementaire proces en besluitvorming nog moet plaatsvinden, zijn betrokkenen -de kwartiermakers en de sector- al aan de slag gegaan met de (uitwerking van een aantal van) de Cta-aanbevelingen. Ook SRA is als direct betrokken partij bij deze trajecten aangehaakt.

Een van die trajecten betreft de aanbeveling rond de inrichting van het toezichtstelsel in het kader van het Wta-domein op 274 vergunning houdende accountantskantoren.²

Het ministerie van Financiën (systeemverantwoordelijke), AFM (toezichthouder), en NBA³ en SRA⁴ zijn vanaf juni jl. op bestuurlijk niveau daarover met elkaar in gesprek. Onderwerpen van gesprek: overdracht van kwaliteitstoetsingen in het niet-OOB-segment naar de toezichthouder, wijze van toetsing door de toezichthouder na overdracht, en kostenkader.

Mede gezien de doelstelling en aanbevelingen van de Commissie toekomst accountancysector, onderschreven in de kabinetsreactie door de minister van Financiën, maakt het SRA-bestuur zich ernstige zorgen over de uitgangspunten van dit traject rond het toezichtstelsel, de invoering en uitvoering van de aanbevelingen, én over de effectiviteit, efficiency (proportionaliteit en evenredigheid) en toegevoegde waarde ervan voor alle ketenpartijen.

Onze zorgen zijn tijdens de diverse overleggen met het ministerie en de toezichthouder gedeeld. In het kader van het parlementaire proces en besluitvorming spreken wij onze zorgen nu ook uit naar u als medewetgever en controleur van het regeringsbeleid.

Hoogachtend,
mede namens het SRA-bestuur

drs. Jan Zweekhorst RB
voorzitter

Roland Ogink RA
vice-voorzitter

Zorgenbrief Toekomst Accountancysector

Inleiding ⁵

Veertien jaren na de invoering van de Wta ⁶, hebben niet geleid tot herstel van vertrouwen in de sector en het duurzaam verbeteren van de wettelijke controle. Om te komen tot die duurzame verbetering van de kwaliteit van de wettelijke controle stelde de minister van Financiën in november 2018 de Commissie toekomst accountancysector (Cta) in, met als opdracht onderzoek en aanbevelingen te doen.

Op 30 januari jl. publiceerde de Cta haar rapport 'Vertrouwen op controle'. De Commissie doet 22 aanbevelingen - binnen de bestaande juridische grenzen en de eisen van proportionaliteit -, die de kwaliteit van de wettelijke controles duurzaam *kunnen* verbeteren. ⁷

De minister van Financiën liet de Tweede Kamer op 20 maart jl. namens het kabinet weten dat hij de meeste aanbevelingen van de Commissie onderschrijft. Het is nadrukkelijk aan de sector (keten) om daar waar nodig samen met de benoemde kwartiermakers, ervoor zorg te dragen dat de voorgestelde maatregelen ingevoerd en uitgevoerd kunnen worden. De minister vindt het van belang dat geen onomkeerbare stappen en besluiten genomen worden. ⁸

Ondanks dat het parlementaire proces en besluitvorming nog moet plaatsvinden, zijn betrokkenen - de kwartiermakers en de sector - al aan de slag gegaan met de (uitwerking van een aantal van) de Cta-aanbevelingen. Ook SRA is bij deze trajecten aangehaakt. Het SRA-bestuur maakt zich ernstige zorgen, met name over de wijze waarop het traject rond de aanbevelingen voor het toezichtstelsel procesmatig en inhoudelijk worden ingestoken.

SRA onderschrijft het belang van een positieve grondhouding en het door ketenpartijen samen vormgeven van de invulling en van de maatregelen. Met de 'Top 6 Aandachtspunten Kabinetsmaatregelen wettelijke controledomein' vroeg SRA vanuit mkb-perspectief eerder al aandacht voor enkele overwegingen bij de voorliggende oplossingsrichtingen om de kwaliteit van en het maatschappelijke vertrouwen in het wettelijke controledomein duurzaam te verhogen. ⁹

Nu er al processen in gang zijn gezet en de reële mogelijkheid bestaat dat onomkeerbare stappen en besluiten worden genomen vóórdat parlementair debat en besluitvorming heeft plaatsgevonden, vinden wij het van noodzakelijk belang om u hierover met deze zorgenbrief te informeren.

Hieronder schetsen we eerst de samengevatte uitgangspunten en aanbevelingen rond het toezichtstelsel uit het rapport 'Vertrouwen in controle', onderschreven door de minister van Financiën, die moeten leiden tot kwaliteitsverbetering in het wettelijke controledomein. Vervolgens schetsen wij onze zorgen en een mogelijk alternatief

Cta: Uitgangspunten kwaliteitsverbetering

De Commissie toezicht accountancysector constateert (in het kort) het volgende in haar rapport:

- a. Het is noodzakelijk om op drie niveaus 'de temperatuur op te nemen' teneinde een representatief beeld te krijgen en een oordeel te kunnen vellen over de kwaliteit van wettelijke controles:
  - 1) de uitkomst van het controleproces en de compliance-kwaliteit;
  - 2) het bestaan, de opzet en de werking van het kwaliteitsbeheersingssysteem;
  - 3) factoren die van materiële invloed zijn op de kwaliteit zoals de cultuur binnen de accountantsorganisatie, de governance van een accountantsorganisatie en de beloningssystematiek. ¹⁰
- b. Er bestaat onvoldoende objectieve informatie over de kwaliteit van de wettelijke controle ¹¹. De informatie die wel voorhanden is, is gebaseerd op een beperkt aantal getoetste dossiers. ¹² Ook bestaat er onvoldoende informatie over niveaus 2 en 3. ¹³
- c. Zowel de PCAOB ¹⁴ als het CBB ¹⁵ constateren dat de AFM-dossierreviews niet noodzakelijkerwijs iets zeggen over andere niet-gecontroleerde dossiers.

- d. De commissie beveelt aan om in de uitvoering van het toezicht de beoordeling van kwaliteitsbeheersingssystemen, naast voldoende aandacht voor compliance en factoren die van materiële invloed zijn op de kwaliteit, centraal te stellen en het bevorderen van kwaliteitsverbetering het doel te laten zijn.¹⁶
- e. De commissie constateert met de Monitoring Commissie Accountancy (MCA) dat de AFM nu met te grote tussenpozen controleert.¹⁷ De MCA beveelt aan om de interval van de AFM dossierreviews te verkorten tot 1 jaar (OOB-organisaties) en 3 jaar (niet-OOB-organisaties).¹⁸
- f. De commissie beveelt aan om de uitvoering van het toezicht zo in te richten dat het *de jure* en *de facto* wordt uitgeoefend door de AFM.¹⁹
- g. De commissie stelt: De AFM kan daarbij vanzelfsprekend nog steeds gebruik maken van de beoordeling van systemen van kwaliteitsbeheersing van accountantsorganisaties door NBA en SRA. Zij is daartoe echter niet gehouden en mag ook niet uitsluitend daarop afgaan. Het is denkbaar dat de AFM beleid formuleert op grond waarvan zij, na een risicobeoordeling, ervoor kiest om voor bepaalde groepen accountantsorganisaties in meer of mindere mate gebruik te maken van de resultaten van de beoordeling van NBA en SRA. Dit kan een overmatige toezichtdruk bij kleinere organisaties beperken. Een dergelijke keuze vormt echter een uitdrukking van de (volledige) beleidsvrijheid van de AFM en zou ook niet moeten worden geïnstitutionaliseerd in nieuwe convenanten.²⁰

Onze zorgen

1. In de kabinetsreactie en in zijn mondelinge toelichting²¹ benadrukt de minister van Financiën - mede vanwege het complexe verandertraject -, het belang om in gezamenlijkheid vorm te geven aan de inrichting van het stelsel van toezicht, op basis van eenduidige definities en uitgangspunten.

Gezien de ontbrekende kennis van en ervaring met het niet-OOB-segment bij de toezichthouder, gezien het ontbreken van een eenduidige definitie van 'kwaliteit' (waar werken we met de gehele keten naartoe?), én gezien het noodzakelijke draagvlak en voorkomen van onrust in de keten, onderschrijft SRA dat belang van gezamenlijkheid.

Toch zien we echter die benodigde gezamenlijkheid in het huidige proces van uitwerking van de Cta-aanbevelingen en inrichten van een mogelijk nieuw toezichtstelsel niet terug. Wij ervaren dat de toezichthouder door hen geformuleerde uitgangspunten ofwel niet deelt, ofwel eenzijdig bepaalt, en van de andere betrokken partijen verlangt om op basis van die uitgangspunten mee te gaan in het verdere proces. En we ervaren dat onze zorg over het ontbreken van eenduidige definities en uitgangspunten niet wordt (h)erkend.

Bovendien ervaren we dat juist niet de inhoudelijke vraag 'hoe we het beste tot kwaliteitsverbetering van de wettelijke controle kunnen komen', centraal staat maar 'een datum van overdracht' en 'kosten'. Onzes inziens starten we onomkeerbaar op de verkeerde voet. Dat doet het gezamenlijke proces en het uiteindelijke resultaat geen goed.

2. De Cta stelt (zie punt g hierboven) dat 'de AFM daarbij vanzelfsprekend nog steeds gebruik kan maken van de beoordeling van systemen van kwaliteitsbeheersing van accountantsorganisaties door de NBA en SRA (...) Het is denkbaar dat de AFM beleid formuleert op grond waarvan zij, na een risicobeoordeling, ervoor kiest om voor bepaalde groepen accountantsorganisaties in meer of mindere mate gebruik te maken van de resultaten van de beoordeling van NBA en SRA. Dit kan een overmatige toezichtdruk bij kleinere organisaties beperken.'

Het SRA-bestuur heeft tijdens de zomerse overleggen met toezichthouder en ministerie van financiën moeten constateren, dat de toezichthouder niet bereid is om over dit punt of andere alternatieve scenario's te willen overleggen. Gezien de zoektocht naar een efficiënte, effectieve en proportionele (ook in praktische en financiële zin) oplossing voor het mkb-segment, wat ons betreft een onwenselijke en uiteindelijke onomkeerbare stap.

3. Naast bovenstaande procesmatige punten, kennen we ook zorgen vanuit inhoudelijk perspectief. De Cta doet ten aanzien van duurzame kwaliteitsverbetering van de wettelijke controle in relatie tot de vormgeving van het nieuwe toezicht, een aantal gerichte aanbevelingen.²²

We verwijzen onder meer naar de noodzaak om op drie niveaus de 'temperatuur op te nemen' met een duidelijke focus op het kwaliteitsbeheersingssysteem, en de aanbeveling om de reviewfrequentie te verhogen naar één (OOB-segment) respectievelijk drie jaar (niet-OOB-segment). De minister van Financiën omarmt deze aanbevelingen; De parlementaire behandeling moet nog in uw Kamer plaatsvinden.

SRA constateert uit de overleggen over de (uitgangspunten voor de) mogelijke toekomstige wijze van toezicht echter, dat de toezichthouder vooralsnog andere richtingen dan de Cta en de minister lijkt te kiezen. Alhoewel verdere invulling nog moet plaatsvinden, krijgen wij (ook vanwege tegenstrijdige en publieke uitingen over de insteek van toezicht), niet de indruk dat de toezichthouder kiest voor een nadrukkelijke focus op het toetsen van kwaliteitsbeheersingssystemen bij kantoren, voor een andere toetsingsfrequentie die nu gebruikelijk is, of voor uitgangspunten die de Wta (met name artikel 48a, lid 4) de toezichthouder nu al biedt.²³

Deze zorg relateren we aan de bevindingen van het CBb over de onderzoeksopzet van de toezichthouder en datgene wat de toezichthouder schrijft in haar Wetgevingsbrief aan de minister.²⁴

Onze zorg betreft de onderbouwing van de keuzes voor deze uitgangspunten. En onze zorg betreft de gekozen richting van de toezichthouder waarbij de aanbevelingen van de Cta vooralsnog niet meegenomen lijken te worden in een mogelijke nieuwe inrichting van het toezichtstelsel.

4. Met verwijzing naar de Wijziging Besluit bekostiging financieel toezicht 2019 in verband met onder meer herverdeling van de toezichtkosten van de AFM, weten we op dit moment dat de accountancysector met een kostenstijging van 14% te maken krijgt. Daarin is het kostenkader behorend bij de eventuele uitwerking van de Cta-aanbevelingen op het toezichtmodel niet meegenomen. De Kamer wordt hier later in september over geïnformeerd.

De informatie uit de zomergesprekken geven ons volop indicatie dat sprake is van een significante verdere kostenstijging. We maken ons dan ook ernstige zorgen dat de kosten voor de gehele keten aanzienlijk zullen stijgen. Deze lastenverzwaring zal negatieve effecten kunnen hebben, op het aantal kleinere vergunninghouders (krimp van de markt), de (werk)druk en de aantrekkelijkheid van het openbare beroep (arbeidsmarktproblematiek), en op gecontroleerde mkb-bedrijven.

5. Overall maken wij ons zorgen over de vraag of de doelstelling voor 'de sector', namelijk 'duurzaam verhogen van de kwaliteit van de wettelijke controle' hiermee (effectief, efficiënt, proportioneel en in evenredigheid) behaald zal (kunnen) worden. Vanzelfsprekend zal SRA zich binnen de gestarte trajecten en processen blijven inzetten, en meewerken om de doelstelling voor de sector te behalen. Juist vanuit die betrokkenheid is onze zorg dat een unieke mogelijkheid verloren gaat om een door alle partijen gedragen, effectief en efficiënt toezichtstelsel vorm te geven waarin kwaliteitsbevordering centraal staat.

Toezichtstelsel; andere perspectieven

De Cta constateert dat het huidige toezichtstelsel complex en daarom niet transparant is. Het risico bestaat dat het normenkader – dat in beginsel voor alle organisaties gelijk is – niet altijd eenduidig wordt toegepast. Herziening van het stelsel is daarom volgens de Cta nodig; zij doet de aanbeveling om het toezicht geheel (formeel en feitelijk) bij de toezichthouder onder te brengen.

De geconstateerde complexiteit, de daarmee verweven ondoorzichtigheid en risico's zijn wat ons betreft geen systeemfouten maar een communicatieprobleem. Herziening van het stelsel is een te verregaande ingreep. Waar het gaat om het verbeteren en borgen van duurzame kwaliteit bij accountantsorganisaties liggen andere, evenredige proportionele oplossingen tegen aanvaardbare kosten voor de hand binnen het huidige stelsel. SRA vindt dat die alternatieven in gezamenlijkheid onderzocht zouden moeten worden.

Huidige situatie

Op dit moment is de werking en uitvoering van kwaliteitstoetsingen binnen het huidige toezichtstelsel conform huidige wetgeving, de Wta en de Wab, ingericht en daarmee geheel legitiem.

De toezichthouder was en is vanaf 2006 geheel verantwoordelijk voor toetsingen c.q. handhaving in het Wta-domein: OOB en niet-OOB.

De Wta, artikel 48, lid 1 stelt dat de AFM bij de uitvoering van het toezicht rekening houdt met de uitkomsten van de beoordeling van de werking van door accountantsorganisaties gehanteerde stelsels van kwaliteitsbeheersing door andere organisaties.²⁵

De Wet op het accountantsberoep regelt de kwaliteitstoetsingen van de overige domeinen, zoals de vrijwillige controle en samenstellen. Deze taak legt de wetgever bij de beroepsorganisatie, die daaraan uitvoering geeft via de Verordening op de Kwaliteitsbeoordelingen.²⁶

Huidige praktijk niet-OOB-segment

Kwaliteitstoetsingen in het niet-OOB-segment worden conform wetgeving en convenanten uitgevoerd door de Raad voor Toezicht (NBA) en Reviewcommissie (SRA). Zij stemmen de reviews en normenkader, vastgelegd in wet- en regelgeving, af. Ook met de toezichthouder. Aangezien het normenkader (wet- en regelgeving) principle based is, kunnen verschillende interpretaties zich (bij alle toetsende instanties!) voordoen. SRA (Reviewcommissie en bestuur) heeft zich in dit kader jarenlang sterk gemaakt voor meer overleg en samenwerking tussen de toetsers van AFM, Raad voor Toezicht (NBA) en Reviewcommissie (SRA).

De Cta trekt de onafhankelijke inbedding van de uitvoerders van de kwaliteitstoetsingen in het niet-OOB-segment, de Raad voor toezicht (NBA) en de Reviewcommissie (SRA), niet in twijfel.²⁷

Ook benoemt de Cta de toetsingsresultaten van de SRA-populatie, die in de jaren 2017 en 2018 boven de 80% voldoende ligt.²⁸ De SRA-Reviewcommissie koppelt alle uitgevoerde kwaliteitstoetsingen terug naar de AFM. De toezichthouder heeft deze resultaten nooit betwist; ze zijn ook verder niet door andere onafhankelijke partijen getoetst. In 2013 heeft de AFM in het kader van het doorlopende toezicht via dossierreview een themaonderzoek uitgevoerd bij SRA-kantoren.

De AFM constateerde destijds dat de meeste SRA-kantoren in staat zullen zijn de kwaliteit van wettelijke controles op het juiste niveau te brengen:

'De meeste SRA-kantoren hebben in de afgelopen jaren inspanningen verricht om de kwaliteit van hun wettelijke controles te verhogen. (...) Verder is tijdens het onderzoek van de AFM gebleken dat bij circa 70% van de beoordeelde wettelijke controles gebruik is gemaakt van een controleaanpak waarin sectorspecifieke checklists en werkprogramma's in digitale vorm beschikbaar zijn. Dergelijke hulpmiddelen dwingen de externe accountant de belangrijkste stappen in een controle te doorlopen. De AFM heeft geconstateerd dat veel wettelijke controles hierdoor in opzet redelijk tot goed waren vormgegeven. Echter, de uitvoering van de controlewerkzaamheden heeft de AFM voor veel wettelijke controles als 'onvoldoende' aangemerkt.'²⁹

Vanaf 2013 heeft de hele sector stappen gezet om de kwaliteit te verbeteren. SRA-kantoren hebben vanaf dat moment verplichte kwaliteitsprogramma's moeten volgen. Ook is het kwaliteitsbeleid binnen de vereniging telkens en door de jaren heen aangescherpt.

SRA-accountantsorganisaties kennen nu al een hogere toetsings- en contactfrequentie dan wettelijk vereist, worden systematisch op het kwaliteitsbeheersingsstelsel getoetst, kennen vanwege de verenigingsomgeving een lidmaatschapsverplichting om kwaliteit in allerlei facetten aantoonbaar centraal te zetten en profiteren van het lerend vermogen en de positieve effecten van de leercirkel. Daarnaast geeft de toezichthouder zelf in de achterliggende zomerse overleggen aan de kwaliteitsissues in het niet-OOB-segment -voor zover die er al zijn - andere zijn dan die in het OOB-segment.

Mogelijk alternatief

Is er een oplossing te vinden die tegemoet komt aan de bevindingen en aanbevelingen van de Cta, en aan de zorgen die wij voor de hele keten hebben? Waar het om gaat is dat we binnen de financiële (verantwoordings-)keten de doelstellingen bereiken, het goede behouden, zorgen en mogelijke onrust wegnemen en draagvlak creëren. We benoemen hier een mogelijke oplossing, maar er zijn zeker ook andere alternatieven te benoemen.

1. Het toezicht op het Wta-domein is de verantwoordelijkheid van de AFM (de jure). Dat is en blijft zo.
2. De AFM moet dit toezicht ook de facto gaan uitvoeren. Daarvoor moet een aanzienlijke uitbreiding van de organisatie van de AFM plaatsvinden. Daarbij is het de vraag of de toezichthouder dit binnen een redelijke termijn zowel kwantitatief als kwalitatief (met mkb-kennis) voor elkaar krijgt.
3. De menskracht en kennis voor de uitvoering van kwaliteitstoetsingen op het wettelijke controledomein hebben de beide onafhankelijke toetsingsorganen van de SRA en NBA al beschikbaar. Daar kan de AFM gebruik van maken.
4. Ook de Cta wijst er op dat de AFM 'vanzelfsprekend nog steeds gebruik kan maken van de beoordeling van systemen van kwaliteitsbeheersing van accountantsorganisaties door NBA en SRA'. (zie punt 2 van Onze zorgen)
5. Om voldoende grip te hebben op het toezicht van de uitvoering van wettelijke controles en daarin leidend te zijn, kan de toezichthouder binnen het onafhankelijke toetsingsorgaan van SRA (en NBA) het voorzitterschap op zich nemen van een 'Kamer domein wettelijke controles'.
6. Dit betekent dat de AFM het beleid uitzet, de methodologie bepaalt, de beoordeling van de uitkomsten van de uitgevoerde reviews uitvoert, conclusies en eventueel gevolgen daaraan verbindt en zo nodig corrigerende maatregelen in beleid methode en uitvoering neemt.
7. De kwaliteitstoetsingen op de overige domeinen blijft binnen het onafhankelijke toetsingsorgaan werken zoals nu het geval is. Dit gebeurt dan binnen de 'Kamer overige domeinen'.

Wat zijn hiervan de gevolgen?

1. De AFM voert het toezicht op de wettelijke controles de jure en de facto uit door de inzet van het onafhankelijke toetsingsorgaan van SRA (en NBA) in te huren, maar daar wel leidend en bepalend in te zijn.
2. Het vermeende gebrek aan effectiviteit en de dubbele petten worden weggenomen.
3. De toezichthouder krijgt door middel van haar grip op beleid, methodologie en uitvoering ook de gelegenheid om het normenkader in (verder) uit te werken. Dit gebeurt al door de reguliere toetsersbijeenkomsten (AFM, NBA en SRA), maar wordt verder versterkt.
4. Er is sprake van een integrale aanpak waardoor verdergaande gelaagdheid in het toezicht en daarmee oplopende lasten en kosten worden voorkomen. De beide Kamers binnen het onafhankelijke toetsingsorgaan (van SRA/NBA), kunnen de beoordeling van opzet, bestaan en werking van het stelsel van kwaliteitsbeheersing zo veel mogelijk mede afstemmen op de wensen van de AFM, en die - waar nuttig en nodig - ook toepassen bij het toezicht op de overige domeinen.
5. De kennis van het mkb bij het toezicht blijft behouden en blijft ingezet bij kantoren. Hiermee is er in ieder geval sprake van begrip voor de rol van de betreffende accountants, waardoor frustraties en onrust zo veel mogelijk binnen de perken blijven en de aantrekkelijkheid van het accountantsberoep geen nieuwe deuk oploopt.
6. De kosten blijven beperkt.

Bijlagen

De volgende bijlagen vindt u separaat bijgesloten in de begeleidende mail.

- Top 6 Aandachtspunten Kabinetsmaatregelen wettelijke controledomein
- Standpunt SRA Wetgevingsbrief AFM

Voetnoten

¹ Zie <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/03/20/kamerbrief-met-reactie-kabinet-op-rapport-commissie-toekomst-accountancysector>;

De minister van Financiën schrijft in de Kabinetsreactie op het rapport 'Vertrouwen op controle', onder meer: *Met het in deze brief opgenomen pakket aan maatregelen zet ik in op een duurzame verhoging van de kwaliteit van de accountancysector. (...) En tot slot zet ik met versterking van het toezicht in op een meer eenvormige en sterkere controle op de kwaliteit. Voor dit alles is het cruciaal dat er als eerste stap meer inzicht komt in de kwaliteit van de sector. (...) Het doel, een duurzame verbetering van de kwaliteit van wettelijke controles, kan alleen worden bereikt als de keten als geheel wordt versterkt. (...) De Cta schrijft dat een kwalitatief goede wettelijke controle de uitkomst is van een proces waarbij alle partijen in de keten hun verantwoordelijkheid nemen. Daaronder vallen allereerst de accountant en de accountantsorganisatie. Ook de controlecliënt en diens auditcommissie spelen een belangrijke rol, en als sluitstuk de AFM, die toezicht houdt op een deel van de keten. Daarbij merkt de Cta op dat er geen 'silver bullet' is; de gewenste kwaliteitsverbetering kan alleen worden gerealiseerd met een combinatie van maatregelen. Daar ben ik het mee eens; er zijn geen eenvoudige oplossingen. (...) De komende tijd ga ik samen met de AFM en andere betrokkenen werken aan de vormgeving van het nieuwe stelsel van toezicht. Dit vergt een complex verandertraject.*

² AFM Register Accountantsorganisaties, 23 augustus 2020; Het AFM Register vermeldt zes accountantsorganisaties die wettelijke controles uitvoeren bij OOB's en niet-OOB's: 60,9% van de totale wettelijke controlemarkt; Zie <https://www.nba.nl/dashboard/markt/de-nederlandse-markt-voor-wettelijke-accountantscontroles/>. Het AFM-register vermeldt 268 accountantsorganisaties die alleen wettelijke controles uitvoeren bij niet-OOB's.

³ De Raad voor Toezicht voert namens de beroepsorganisatie kwaliteitstoetsingen uit bij 78 accountantsorganisaties, actief in het Wta-domein. Deze accountantsorganisaties bedienen zo'n 4% van de wettelijke controlemarkt. Daarnaast voert de Raad kwaliteitstoetsingen uit bij accountantskantoren, actief in andere domeinen zoals samenstellen of vrijwillige controles, op basis van de Kwaliteitsverordeningen (Wet op het accountantsberoep). Zie ook in dit kader: Cta-rapport 'Vertrouwen op controle', Punt 398: *'De commissie is zich bewust van het feit dat de NBA de uitvoering van toetsingen, en daarmee de 'input' voor het toezicht van de AFM, op afstand heeft geplaatst bij de onafhankelijke raad voor toezicht. De commissie trekt die onafhankelijke inbedding niet in twijfel, zij plaatst evenwel een fundamentele kanttekening bij de inrichting van het stelsel.'*

⁴ Met 378 (aspirant-)leden waarvan 190 met een Wta-vergunning is SRA de grootste vereniging van accountantskantoren werkzaam in en voor het mkb. Gezamenlijk bedienen deze 190 accountantsorganisaties 34% van de wettelijke controlemarkt. Op basis van een convenant met de toezichthouder voert de onafhankelijke Reviewcommissie kwaliteitstoetsingen uit bij deze vergunninghouders. Daarnaast worden kwaliteitstoetsingen uitgevoerd bij accountantskantoren, actief in andere domeinen zoals de vrijwillige controle, samenstellen en fiscaal. Dat doet zij onder meer op basis van accreditatie door de beroepsorganisatie en de Kwaliteitsverordeningen (Wet op het accountantsberoep). Zie ook in dit kader: Cta-rapport 'Vertrouwen op controle', Punt 400: *'Ook de SRA heeft de reviewcommissie op afstand geplaatst. De commissie trekt de onafhankelijke inbedding van de reviewcommissie niet in twijfel. De commissie handhaaft evenwel haar kanttekening bij de vormgeving van het stelsel.'*

⁵ Voor de leesbaarheid van deze zorgenbrief hebben we de voetnoten gebundeld vermeld na de gehele tekst.

⁶ Met de Wet toezicht accountantsorganisaties (2006) en de oprichting van de Autoriteit Financiële Markten werd onafhankelijk publiek toezicht ingesteld. Zie ook de vermelding op de website van de AFM: <https://www.afm.nl/nl-nl/professionals/doelgroepen/accountantsorganisaties> *'Accountantsorganisaties en externe accountants die wettelijke controles uitvoeren moeten voldoen aan een aantal kwaliteitseisen. De AFM houdt toezicht op de naleving van de kwaliteitseisen. Ook auditororganisaties en auditors van een derde land vallen onder het toezicht van de AFM. Kwaliteitseisen en toezicht zijn geregeld in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta).'*

⁷ Zie <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/01/30/aanbieding-rapport-commissie-toekomst-accountancysector>

⁸ Zie <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/03/20/kamerbrief-met-reactie-kabinet-op-rapport-commissie-toekomst-accountancysector>; De minister van Financiën schrijft in de Kabinetsreactie op het rapport 'Vertrouwen op controle', onder meer:

Met het in deze brief opgenomen pakket aan maatregelen zet ik in op een duurzame verhoging van de kwaliteit van de accountancysector. (...) En tot slot zet ik met versterking van het toezicht in op een meer eenvormige en sterkere controle op de kwaliteit. Voor dit alles is het cruciaal dat er als eerste stap meer inzicht komt in de kwaliteit van de sector. (...) Het doel, een duurzame verbetering van de kwaliteit van wettelijke controles, kan alleen worden bereikt als de keten als geheel wordt versterkt. (...)

De Cta schrijft dat een kwalitatief goede wettelijke controle de uitkomst is van een proces waarbij alle partijen in de keten hun verantwoordelijkheid nemen. Daaronder vallen allereerst de accountant en de accountantsorganisatie. Ook de controlecliënt en diens auditcommissie spelen een belangrijke rol, en als sluitstuk de AFM, die toezicht houdt op een deel van de keten. Daarbij merkt de Cta op dat er geen 'silver bullet' is; de gewenste kwaliteitsverbetering kan alleen worden gerealiseerd met een combinatie van maatregelen. Daar ben ik het mee eens; er zijn geen eenvoudige oplossingen.

(..) De komende tijd ga ik samen met de AFM en andere betrokkenen werken aan de vormgeving van het nieuwe stelsel van toezicht. Dit vergt een complex verandertraject.

⁹ Zie bijlage Top 6 Aandachtspunten Kabinetsmaatregelen wettelijke controledomein

¹⁰ Punt 40, rapport 'Vertrouwen op controle', Commissie toekomst accountancysector, januari 2020

¹¹ Punt 27, rapport 'Vertrouwen op controle', Commissie toekomst accountancysector, januari 2020

¹² Punten 17 en 59, rapport 'Vertrouwen op controle', Commissie toekomst accountancysector, januari 2020

¹³ Punt 140, rapport 'Vertrouwen op controle', Commissie toekomst accountancysector, januari 2020

¹⁴ Punt 49, rapport 'Vertrouwen op controle', Commissie toekomst accountancysector, januari 2020

¹⁵ Punt 62, rapport 'Vertrouwen op controle', Commissie toekomst accountancysector, januari 2020;

Zie ook <https://www.recht.nl/rechtspraak/uitspraak/?ecli=ECLI:NL:RBROT:2017:9977>

'Ter beantwoording van de vraag of de accountantsorganisatie de op haar rustende wettelijke verplichtingen naleeft, zal in beginsel onderzoek moeten worden gedaan naar het kwaliteitsbeleid en naar het stelsel van kwaliteitsbeheersing van de accountantsorganisatie. Alleen met een dergelijk onderzoek wordt rechtstreeks inzicht verkregen in de wijze waarop de accountantsorganisatie invulling geeft aan haar wettelijke verplichtingen, in het bijzonder de op grond van artikel 14 van de Wta op haar rustende zorgplicht.'

¹⁶ Pagina 111, rapport 'Vertrouwen op controle', Commissie toekomst accountancysector, januari 2020

¹⁷ Punt 439, rapport 'Vertrouwen op controle', Commissie toekomst accountancysector, januari 2020

¹⁸ Punt 15 (pagina 14), rapport Spiegel voor de accountancysector, Monitoring Commissie Accountancy, januari 2020

¹⁹ Pagina 109, rapport 'Vertrouwen op controle', Commissie toekomst accountancysector, januari 2020

²⁰ Punt 426, rapport 'Vertrouwen op controle', Commissie toekomst accountancysector, januari 2020

²¹ Op vrijdag 20 maart jl., voor publicatie van de Kabinetsreactie op het rapport 'Vertrouwen in controle', sprak de minister van Financiën met vertegenwoordigers van de AFM, NBA, SRA en de Young Profs NBA.

Zie ook voetnoot 1.

²² Deze aanbevelingen zijn hierboven uitgewerkt in de paragraaf 'Cta: Uitgangspunten kwaliteitsverbetering'

²³ Wet toezicht accountantsorganisaties, artikel 48a, lid 4: *'De beoordeling, (van een selectie van controledossiers, red.) bedoeld in het derde lid, is passend en evenredig ten opzichte van de schaal en complexiteit van de activiteit van de accountantsorganisatie. Bij de beoordeling van accountantsorganisaties die wettelijke controles verrichten bij middelgrote ondernemingen, bedoeld in artikel 397, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, wordt er rekening mee gehouden dat de internationale controlestandaarden, bedoeld in artikel 26 van de richtlijn, worden toegepast op een wijze die evenredig is met de omvang en complexiteit van de activiteiten van de controlecliënt.'*

²⁴ Zie voor de uitspraak CBB: <https://www.recht.nl/rechtspraak/uitspraak/?ecli=ECLI:NL:RBROT:2017:9977>

En voor de wetgevingsbrief: <https://www.afm.nl/nl-nl/nieuws/2020/april/afm-vraagt-minister-om-wetswijzigingen>

De reactie van SRA op de wetgevingsbrief AFM op basis van de uitspraken CBB vindt u in de bijlage.

²⁵ De Autoriteit Financiële Markten houdt bij de uitvoering van het toezicht op de naleving van deze wet rekening met de uitkomsten van de beoordeling van de werking van door accountantsorganisaties gehanteerde stelsels van kwaliteitsbeheersing door andere organisaties, waaronder het openbare lichaam, bedoeld in artikel 2, eerste lid, van de Wet op het accountantsberoep.

²⁶ <https://www.nba.nl/tools/hra-2017/?folder=5489>

²⁷ Punten 398 en 400, rapport 'Vertrouwen op controle', Commissie toekomst accountancysector, januari 2020

²⁸ Punten 86-88, rapport 'Vertrouwen op controle', Commissie toekomst accountancysector, januari 2020

²⁹ AFM-rapport 'Themaonderzoek niet-OOB-accountantsorganisaties, Deel 2: SRA-kantoren', 26 november 2013 (pagina 9)